

SÖMNLÖS I UPPSALA NÄTTERNA I DOMKYRKAN

2013 AV MADELEINE SULTAN SJOQVIST

VARJE MORGON ÄR DEN ANDRE LIK

DEL 1

Varje morgon då jag vaknar tänker jag på Gustav Vasa, Katarina av Sachsen, Margareta Leijonhufvud och Katarina Stenbock. Jag frågar om natten varit god och så utbyter vi lite artighetsfraser innan jag går ut i köket och sätter på kaffe. Eftersom det bara är 40 meter mellan vår säng och deras sarkofag brukar vi också varje morgon vinka till varandra. Medan jag väntar på att vattnet skall koka upp tittar jag efter om pilgrimsfalken sitter på sitt torn. Gör hon det betraktar vi varandra en stund och jag ber henne att inte äta upp alla småfåglar. Hon svarar inte, men vi nickar i alla fall åt varandra. Därefter tittar jag till kråkan i lönnen, hon är mer pratglad och vi småpratar samtidigt som jag tittar efter om någon av de levande grannarna är vakna. Vi varken vinkar eller pratar med varandra, om vi nu skulle råkas ses i arla timme. Landsfadern och mödrarna lägger sig till rätta i sin sarkofag och snart vaknar familjen. Varje morgon då jag vaknar tänker jag på Gustav Vasa. Ibland talar vi om hur han tänkte då han placerade sin och hustruarnas sarkofag bakom högaltaret i Uppsala domkyrka, som en evig påminnelse om att den politiska makten står över religionens. Och ibland berättar jag om hur det blivit.

SÖMNLÖS

DEL 2

Det händer att jag inte kan sova, då sätter jag mig i köket en stund. Ibland kan mina grannar inte heller sova. Då kommer dom över alla fyra, Kattis, Maggan, Kate och Gittelittan. I natt hade dom ytterligare en kvinna med sig.

Medan vi tog oss ett glas och rökte oss hesa frågade jag hur dom hade fått fatt i Fadime. Maggan berättade att natten före hennes begravning hade dom fyra träffats och lagt upp en plan. Dom beslutade att det var bäst att slå till i det mellanrum som alltid uppstår efter det att akten är slut i kyrkan, men innan kistan bärs ut till bilen för att föras till gravsättningen, då prästerna och vaktmästaren har dragit sig tillbaka till sakristian för att byta om, organisten spelar utgångsmusik och menigheten drar en djup tyst suck inombords, lättade över att ha förmått hålla tankarna borta från den egna döden och begravningen samtidigt som dom är upptagna med att smusslar in ytterligare en halstablett i munnen och börjar rätta till sina kläder. Då har ingen riktigt koll på kistan och då gäller det att passa på, man har inte lång tid på sig.

Kattis som är närmast Fadime i ålder fick i uppdrag att visa hur hon kan ta sig ut ur sin kista, kanske skulle hon bli förskräckt om någon av de äldre damerna knackade på, resonerade de. ”Det är inte lätt att veta hur man skall göra när man precis är nydöd, men det finns alltid en utväg, det gäller bara att hitta den”, sa Kattis. Hela natten satt dom sedan alldeles tysta. Gittelittan hade Fadime i knät, och sakta börjad hon kvickna till, men det skulle ta många nätter till innan dom kunde visa henne runt.

Kate hällde upp mer vin och vi pratade vidare om hur omöjligt det kan vara att ta sig ur vissa situationer och när det är bäst att vänta och när det är bäst att kämpa, trots allt. Tanken att vi i det långa loppet inte skulle få det som vi vill ha det, hade inte slagit oss.

Klockan slog halv fyra, snart skulle sopbilen komma skramlande, vi släckte den sista cigaretten, drack ur våra glas, satte på oss våra läppstift; vi gick var och en till sig, dom till döden och jag till sömnen.

EFTERFEST HOS PELLE

DEL 3

Det var efterfest hos Torn-Pelle och ryktet sa att alla skulle dit, Gittelittan hade mött Titti och hon skulle eventuellt dyka upp. Kattis, Kate, Gittelittan och jag satt och väntade på Maggan i Sturekoret. Hon hade glömt något hemma och skulle passa på att titta till Gösta.

Vi ville alla träffa Titti, men hon var lika hemlig idag och när hon var död som då hon levde, så vi insåg att fick lugna ner oss en smula. Vi hade dock förberett oss och läst Sven Stolpe, Peter Englund och Svante Nordin. Det var bara Svante som fick nåd inför våra ögon. Både Maggan och Gittelittan är katoliker men hade inget till övers för Svens skildring av Titti. ”Fåniga och koleriska fantasier, han felbedömer det katolska. Usch vad jag har svårt för konvertiter”, sa Maggan. Kate menade att Peters bok mer skildrade hans egen bildningsresa från Norrland än att han lyckades kasta ljus över Sveriges i särklass mesta drama-queen. Ingen av dem förstod sig på kvinnor, slog vi fast. Svante däremot fick oss knäsvaga, vilken man! ”Han skriver som en gud”, utropade Gittelittan och hon borde ju veta, så många direktuppenbarelser som hon har haft.

Innan vi gick upp till Torn-Pelle tog vi omvägen förbi muséet i det andra tornet och provade kläder, vi svassade runt i både sturarnas dräkter och Maggans klänning. Vi tyckte att det var förträffligt fiffigt av Hedvig E att norpa hit dressen från Roskilde för vackrare tyg finns inte. Själv satte jag på mig Göstas begravningskrona i silver men det kändes bara fånigt så jag la snabbt tillbaka den på sin plats.

Klockan var redan mycket och det började ljusna. De första berusade studenterna var på väg hem från någon nation, men vi var inte bekymrade för att de skulle se oss, de skulle ändå inte kunna skilja mellan fyllesyner och oss då vi tog sats och hoppade mellan tornen högt upp i luften. Inte heller var vi bekymrade för att prästerna som var på väg till mässan skulle se oss, även de konservativa och gammellutherska prästerna var så påverkade av tiden att de varken skulle tro på sina egna ögon om de fick se en uppenbarelse på blanka eftermiddagen eller förmå känna igen Göstas fruar eller ett helgon trots att de är hemma och hälsar på dem var och varannan dag. Fågelskådarna däremot oroade oss, de litade på vad de såg. Fick de syn på oss när vi flaxande mellan kyrktornen skulle våra nattliga äventyr snart vara till ända.

Ps. Titti kom inte, men Gittelittans mamma tittade förbi tillsammans med Fadime, en till som heter Katarina kom tillsammans med sin kompis Gullan och så Sara, hennes man jobbar visst med blommor. Vi hade hemskt trevligt. Själv hann jag inte sova utan gick direkt till jobbet från festen hos Torn-Pelle.

VIRGINIA OCH VI

DEL 4

Ute var det mörkt och vi satt inne i mitt kök och drack utomordentligt rhenvin då Kattis plötsligt sa:

”Kan ni tänka er, det tog mig 25 år innan jag fick min egen grav. Det är en evighet för en död, 25 år var jag bisatt i Stockholm innan jag äntligen fick stänga min egen dörr.”

”Jag har bara behövt flytta en gång, det var efter 9 år, men det var i alla fall inom samma hus”, sa Maggan.

”Nåja”, suckade Gittelittan, ”några flyttar hit och dit inom eller mellan olika kyrkor spelar väl mindre roll, ni slapp iallafall att ränna runt halva världen för att samla ihop er kropp till en enda grav efter er död. Efter mycket farande och letande hittade jag mitt huvud i Vadstena och det tog en evighet innan jag fick det på plats. Om jag inte minns fel fick jag skrämman upp en stackars katolik, jag tror att jag inbillade honom att han skulle bli anklagad för gravskändning om han inte såg till att mitt arma huvud kom hem. Han var lite trög så jag fick lägga ner mycket tid på att få honom att inse att hans drömmar var order från högre ort. Jag har inte fått tag på alla benbitar än.”

”Men, har du inte kvar en benflisa här, eller har du fått med dig den?” frågade jag.

”Jag lät den ligga kvar, jag orkar inte leta efter min kropp längre, och efter ett tag kom jag fram till att jag tycker att det är värre att jag inte får äga min egen historia än att mitt benrangel finns lite överallt.”

Kate som både haft turen att ha hela sin kropp samlad på ett och samma ställe och fått bo i en och samma grav sedan hon jordfästs pekade plötsligt ut genom fönstret.

Vi kan än idag minnas vad vi tänkte när vi såg den svanslösa manxkatten som mjukt tassade fram över gården mot domkyrkan innan den stannade mitt på gräsmattan och vi tyckte att allt blev annorlunda. Vi frågade oss: Var den född så eller hade den varit med om en olycka? Märkligt, sa vi, vad en svanslös katt gör skillnad.

Efter en stunds tystnad tog samtalet fart igen och vi pratade länge om oss själva; om vår egen svanslöshet, var vi födda så eller har vi varit med om en olycka?

DEN VACKRASTE BARNGRAV SOM FINNS

DEL 5

”Skall vi inte åka på utflykt?” sa Maggan en natt. Det tyckte vi andra var en bra idé så vi for i väg i en svart Limo Town Car med tonade rutor och en V8 som ömsom spann som en katt ömsom vrålade som ett lejon. Det var Katarina som ville åka till Isabellas grav i Strängnäs och vi andra hade inte varit där på länge, dessutom hade vi suttit inne

för länge i mitt kök. Vi behövde helt enkelt lite frisk luft. Isabellas grav är den vackraste barngrav som finns, alla barngravar borde vara lika sköna. ”Johan ville att hon skulle heta Elisabet, men jag kallade alltid henne Isabella för att hedra min italienska släkt”, berättade Katarina medan vi susade förbi broarna till Strängnäs.

Vi lyckades klämma genom oss alla i en ventilationstrumma och framme vid graven såg Kattis, Maggan, Kate, Gullan, Inga, Sara och jag såg på när Katarina strök sin dotter över håret, rättade till kudden och ömt smekte hennes fötter som stack fram under klänningen. En av knapparna i klänningen hade gått upp och Katarina knäppte den försiktigt. ”Är hon inte näpen, min lilla skatt?”, sa Katarina.

Efter en stund gick vi över till biskopsgården och tittade på Erland Cullbergs mäktiga väggmålningar, hans mamma fick ständigt skydda honom mot pappans utbrott. Till och med när pappan var gammal och låg på hem i Uppsala, fick han raseriutbrott på Erland. Inför pappan, den stränge biskopen, fick Erland aldrig något erkännande för sin konst, han var rädd för gubben hela livet. ”Någon borde verkligen skriva om alla dessa barn till misshandlande präster och biskopar, om man nu kan få dessa arma barn att släppa lojaliteten och berätta om sin uppväxt”, sa Maggan. ”Jo, men vem skall göra det, vem skall få dem att prata?”, sa jag. ”Denna flathet när det gäller barn, gör mig vansinnig”, sa Katarina. ”Det är inte så lätt”, sa jag, ”att studera övergrepp inom religiösa grupper, samfund reagerar instinktivt på liknande sätt över hela jorden, först beskyller de budbäraren för att ljuga och vilja smutskasta, sedan hävdar de att våld och misshandel inte har med deras ideologiska övertygelse att göra. Deras självbild av att vara goda ställer till en del. De gör allt för att rädda sin religion.” ”Och”, mumlade jag så tyst så att ingen hörde, ”har de dj-v-lskt starka nätverk”.

Vi hittade en solig glänta där vi kunde sitta och dricka vårt kaffe och äta våra mozzarella- och tomatsmörgåsar. Sara överraskade oss med kardemummamuffins som hon hade bakat i domkyrkans pentry. När vår Limo körde ner över Åsgränd gick solen upp och vi tog raskt adjö av varandra, mina sju grannar klev över tröskeln till döden och jag gled in i sömnen.

GOD NATT

DEL 6

Det finns en balkong högt över St Larsporten, den har två tunga ekdörrar och den sitter i höjd med takryttaren. "Söderläge" sa en hundägare jag brukar råka på med kännarmin, när jag en morgon pekade ut den för honom. Vi brukar byta några ord här i parkerna runt dōmen då vi är ute med våra vovvar. Det är ingen som brukar lägga märke till balkongen och där får vi damer vara ifred. Fadime hade varit med oss på Twilfit och köpt nya bikinis, hon hittade en smashing benvit bikini till sig själv och jag

tog som vanligt en marinblå, den har halterneck så mina vältränade överarmar framträdde snyggt. Maggan som har fött 10 barn behöver ett par byxor som går lite högre upp och hon fastnade för militärgröna byxor och en kamouflagefärgad topp. Gittelittan och Titti (äntligen kom Titti, som vi har väntat och längtat!) hade givetvis köpt sina bikinis i Italien i en shop som är så dyr och hipp att vi andra bara kan drömma om att våga gå in där, lantisar som vi är. Givetvis var deras bikinis i guld och vi andra var avundsjuka eftersom båda två fick dirty hips i dem.

Det var en av dessa röda morgnar, då hela luften runt domkyrkan vibrerar av rött varmt sken. I dag tänkte vi strunta i att sopbilen kommer skramlande och kallar oss till andra existenser. I dag tänker vi sola, dricka kaffe, äta mandelkubb och Bragokex och till kvällen har vi köpt lammkotletter som vi skall grilla och massor av gott rödvin. Jag tror att Sara har bakat något gott igen. Vi är fast beslutna om att mota bort både döden och sömnen. Idag skall vi bara prata om våra karriärer och vilka böcker vi vill skriva.

Titti och Gittelittan diskuterade när de skulle fara tillbaka till Rom. Jag tror att de trivs med oss andra, och vem skulle inte göra det! så de drar på resan. Vi hörde dem muttra något om alla amatörkatoliker som har invaderat deras stad och att det var lika bra att vänta någon månad med att fara tillbaka, Frasse fick ge sig till tåls, tids nog skulle de hinna ta emot honom på ett glas konjak.

Titti och Fadime tyckte att vi spelade urtöntig tantmusik, men vi envisades med Lucinda Williams, Billie Holiday och Agneta Fältskogs senaste. Men mest lyssnade vi på Tom Jones, den där låten där han morrar. Den spelade vi säkert 100 gånger. Vi tyckte att morrandet på ett särskilt sätt lugnade våra ständigt uppretade nerver.

Hej då och god natt!

Vem är vem?

Kattis: Katarina av Sachen

Maggan: Margareta Leijonhufud

Kate: Katarina Stenbock

Gittelittan: Heliga Birgitta

Fadime: Fadime Sahindal

Torn-Pelle: klockare i Uppsala domkyrka som bodde i tornet.

Gösta: Gustav Vasa

Titti: Drottning Kristina

Maggans klänning: Drottning Margareta Valdemarsdotter

Hedvig E: Hedvig Eleonora

Gittelittans mamma/Inga: Ingeborg Bengtsotter

Katarina: Katarina Jagellonica

Gullan: Gunilla Bielke

Johan: Johan III

Sara: Sara Moreus, gift med Carl v Linne

Isabella: Isabella Johansdotter (barn till Katarina Jagellonica och Johan III, begravd i Strängnäs domkyrka).

Frasse: Fransiskus , påve